

Het ringen van Wespddieven *Pernis apivorus*

Edward Sliwinski

De aandacht voor (het onderzoek naar) roofvogels in onze vogelwerkgroep (IVN-VWG Oss en omstreken) neemt hand over hand toe. Het zijn dan ook erg leuke beesten waar van alles aan te onderzoeken valt. Een paar jaar geleden zijn we ons meer gaan richten op de Wespddief. Er waren wel aanwijzingen dat in onze omgeving Wespddieven voorkomen, maar het definitieve bewijs dat ze ook echt broeden in Herperduin of de Maashorst moest nog worden geleverd.

Aanpak

Vanwege de heimelijke leefwijze is de Wespddief één van de moeilijkste roofvogels-oorten om te onderzoeken. Een speciale aanpak is daarom vereist. Het beste is om te speuren naar Wespddieven vanaf een hoog punt. Vandaar dat we tegenwoordig ieder broedseizoen een paar keer gebruik maken van de uitkijktoren in Herperduin. In de Maashorst kan dat niet en daarom gaan we daar op open plekken staan om de vlieg-routes van Wespddieven in kaart te brengen. De beste aanwijzing voor de nestlocatie zijn vluchten van prooidragende exemplaren. Maar, omdat Wespddieven meesters zijn in het verbergen van hun nesten, wordt van de waarnemers het uiterste gevergd. Hiervan volgt zo dadelijk een voorbeeld.

Historie

In 2002 werden de eerste nesten gevonden. Leden van de Vogelwacht Uden hadden de primeur. Zij vonden een legsel van twee eieren in een oud buizerdnest. Uiteindelijk zijn hier twee jongen uitgevlogen. Het tweede nest bevond zich bij het beekdal bij Nistelrode en werd gevonden doordat er op de Kanonsberg prooidragende vogels waren waargenomen. Hier vloog één jong uit. Het derde nest werd aangetroffen in Herperduin met twee jongen op de rand. Eén ervan heeft nog mooi op de foto in de krant gestaan. Er zijn sterke aanwijzingen dat er vorig jaar ook succesvol is gebroed in de Maashorst in de omgeving van het militaire kamp. In 2002 werden in heel Brabant succesvolle nesten van wespddieven gevonden. Waarschijnlijk was het voor onze provincie dus een erg goed jaar.

Klimmen en ringen

Tot op heden werd er door ons niet bij de nesten geklommen om de jongen te ringen en te onderzoeken. Omdat over Wespddieven zo ontzettend weinig bekend is, besloten we om in het vervolg van deze regel af te wijken. Met Gerard Müskens uit Nijmegen werd afgesproken dat hij de jongen in de door ons gevonden nesten zou wegen, meten en ringen. Op zaterdag 28 juni werd er door een groot aantal waarnemers van de vogelwerkgroepen van Oss en Uden gepost in de Maashorst. Eén broed-geval was al bekend; het nest in het beekdal bij Nistelrode werd opnieuw gebruikt. Ook in de omgeving van de Snippenjacht in Herperduin waren weer Wespddieven gesignaleerd. Een nest was echter (nog) niet gevonden.

Tijdens de nabespreking van het posten in het bezoekerscentrum van Slabroek bleek dat er heel wat Wespddieven waren gezien. Vooral boven de bossen van Udenoord en de omgeving van de Schaijkse Hei waren prachtige waarnemingen gedaan. Omdat alleen het postende groepje bij het Nabbegat mogelijk prooidragende exemplaren had gezien, leverde deze dag dus niet direct informatie op over nieuwe nesten.

Raymond omhoogklimmend in de boom op weg naar het nest, Klotven in Noord-Brabant (Edward Sliwinski). *Ascending the nesting tree of a Honey-buzzard.*

Allereerst togen we daarom naar het Klotven. Het was de vraag of het verantwoord was om in de boom te klimmen vanwege de tamelijk dunne stam van de nestboom. De klimmers namen de situatie in ogenschouw en besloten een poging te wagen. Raymond deed de klimijzers aan en klom rustig maar gestaag naar boven. Op bijgaande foto ziet u hem bezig. Erg prettig was dat de boom nauwelijks zijtakken had, waardoor hij vrij snel omhoog kon. De dikte van de stam bovenin bij het nest was net voldoende. Het nest dat voor het tweede jaar werd gebruikt, was flink groot. Van de grond af valt dat niet zo op, maar als je erbij staat kun je dat natuurlijk veel beter zien. Er zaten twee jongen in het nest. Raymond deed ze in een tas die hij aan een touw naar beneden liet zakken. Terwijl

Gerard zich ontfermde over de jongen, bleef Raymond boven in de boom zitten die soms vervaarlijk heen en weer zwipte. Beide jongen hadden de krop goed vol. Het was de ouders dus gelukt om de jongen van voldoende voedsel te voorzien. Gerard nam de maten op van de vleugels en de tenen en woog de jongen. Dat deed hij om de leeftijd van de jongen te bepalen. Uit de meetgegevens kon worden afgeleid dat het eerste ei waarschijnlijk was gelegd op 1 juni en het tweede een kleine week later op 7 juni. Omdat bij Wespddieven de jongen onderling niet agressief zijn, levert zo'n leeftijdsverschil geen probleem op voor de overleving van het kleinste jong. Gerard nam bij beide vogels een bloedspool af. Daaruit zou in een laboratorium het DNA geïsoleerd worden, waarmee het geslacht van de vogels bepaald kan worden. Nadat alle metingen waren afgerond, werden de jonge vogels geringd. Toen gingen de jongen terug in de tas en werden ze door Raymond omhoog gehesen en in het nest teruggeplaatst.

De twee jonge Wespddieven op de grond, klaar om onderzocht en geringd te worden (Edward Sliwinski). *Both Honey-buzzards nestlings ready to be measured and ringed.*

Vergeefse zoektocht

Met z'n allen togen we toen naar Herperduin. In de omgeving van de Snippenjacht hadden we daar al een aantal prachtige waarnemingen gedaan van Wespddieven. Ondanks uitgebreide inspanningen hadden we het nest niet gevonden. Wim Gremmen had een idee waar zich het nest mogelijk kon bevinden, dus daar gingen we eerst maar eens kijken. Raymond klom zonder touwen in de desbetreffende spar en constateerde dat het ging om het nest van een eekhoorn. In hetzelfde perceel zagen we ook nog een bosuil hoog in een boom zitten, maar het nest van de Wespddief vonden we niet. Met z'n allen doorzichten we nog een ander perceel. Boven Raymond vloog daar plotse-

ling het vrouwtje Wespendif op. Luid alarmerend vloog ze richting Groot-Ganzenven. Dat was toch een duidelijk signaal dat de Wespendifieven nauw verbonden waren met deze plek. Maar ook in dat perceel vonden we geen nest. Gerard en Raymond moesten dus onverrichter zake terugkeren naar Nijmegen. Vorig jaar had ik op 6 augustus het nest gevonden met behulp van een veertje dat in de buurt van het nest op de grond lag. De jongen vlogen toen op ongeveer 14 augustus uit. Rond 28 augustus waren de ouders vertrokken en een paar weken later hadden de jongen ook koers gezet richting Afrika. Dit jaar leek het erop dat de wespendifieven wel aanwezig waren, maar geen nest met jongen hadden. Wij konden het in ieder geval niet vinden.

Eindelijk regen

Op 29 augustus besloot ik een laatste poging te wagen. Na weken van droogte was er eindelijk regen voorspeld. En als het regent zitten de jongen honger te lijden. Tegen de middag zou het gaan opklaren en dus ging ik met mijn twee mascottes, Arthur en Anna, op pad. In eerst instantie leverde onze zoektocht niets op. Maar om 16.00 uur zag ik een Wespendif de Kanonsberg in noordelijke richting oversteken. Die zou afkomstig kunnen zijn van het koppel bij het Klotven, maar ook op weg naar het militair kamp of zelfs Herperduin. Bij het militaire kamp vond ik niets en dus besloot ik nog eenmaal in Herperduin te gaan kijken. Tot mijn grote vreugde hoorde ik aan het eind van de Snippenjacht geluiden van jonge roofvogels (16.45 uur). Voor mijn neus vloog een Wespendif weg in zuidelijke richting. Met Anna op de arm liep ik over het pad het deel van het bos in waar de geluiden vandaan waren gekomen. Opeens zei ze: "Kijk papa, een Buizerd". En inderdaad vloog er uit een boom met een klap een roofvogel weg. Ik hoopte maar dat het iets anders zou zijn dan een Buizerd en we liepen verder in de richting van de betreffende boom. En ja hoor, daarin zat een groot nest met daarop nog een roofvogel. Die vloog na een tijdje ook weg: het was een jonge Wespendif. Het nest liet weinig ruimte voor twijfels, want er lagen nogal wat bladeren van Amerikaanse eik op. Wespendifieven hebben namelijk van alle roofvogels het meeste de neiging om takken met vers blad eraan op het nest te leggen. En omdat de bladeren van de Amerikaanse eik zo groot zijn, vallen ze ook snel op. Het nest bevond zich in een perceel dat vorig jaar sterk gedund was. Daarom hadden we het niet doorzocht, stom hè. Wim Gremmen en Rein Broeksteeg zijn die avond nog wezen kijken en hebben de twee jongen (!) de hele avond horen roepen. Snel na de 29ste zijn de ouders vertrokken en spoedig daarna ook de jongen. Als we een paar dagen later waren geweest, hadden we niets gemerkt. Net op tijd dus.

Conclusie

Onze Wespendifieven hebben in 2003 niet zo'n geweldig broedseizoen achter de rug. Wederom stelden we de aanwezigheid vast van zes koppels. Achteraf bleken er hiervan maar twee paren elk twee jongen te hebben grootgebracht. De oorzaak van het slechte broedseizoen zal duidelijk zijn: het was een slecht wespennjaar. Hopelijk gaat het volgend jaar beter en kunnen we meer jongen laten onderzoeken en ringen. En wie weet levert ons dat eens een terugmelding op.

Postscriptum

In de winterperiode werd door Wim Gremmen op de Schaijkse Hei nog een derde wespndievennest gevonden. Hier waren in de zomer van 2003 veel waarnemingen van Wespndieven gedaan. De situatie was er eigenlijk vergelijkbaar met die in Herperduin. De vogels werden vaak gezien, zelfs van redelijk dichtbij en hielden duidelijk territorium in dit gebied. Omdat we geen nest konden vinden en omdat de vogels zo vaak werden gezien, dachten we dat ze geen nest met jongen hadden. Ook dit nest werd aangetroffen in een perceel dat in de winter ervoor stevig gedund was. Het bevond zich in een bijna vrijstaande grove den, met daaronder uitbundige ondergroei van Amerikaanse vogelkers. Het is niet met zekerheid bekend of er op dit nest jongen hebben gezeten.

Adres: Marijkelaan 16, 5342 EM Oss.

